

ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА КРІЗЬ ПРИЗМУ БІОГРАФІКИ

УДК 39:911.3(=161.2:1-87)
<https://doi.org/10.15407/ub.20.228>

*Олександр Євгенович МУЗИЧКО,
доктор історичних наук,
доцент кафедри історії України
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
(Одеса, Україна)
<https://orcid.org/0000-0002-8019-2254>
e-mail: sandro06@ukr.net*

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ДМИТРА БУЧИНСЬКОГО

Стаття присвячена дослідженню життєвого шляху та внеску в українську культурологію представника третьої (післявоєнної) хвилі української еміграції в Іспанії Дмитра Григоровича Бучинського (1913–1963). Він належав до націоналістичної, християнсько-консервативної течії української думки та громадського життя, що домінувала в українській еміграції в другій половині ХХ ст. Основним його досягненням було те, що в когорті численних талановитих і яскравих постатей української еміграції він спромігся стати самотнім, оригінальним мислителем. Це передусім було зумовлено іспанським культурним ґрунтом, на якому тривала значна частина його життя. Учений намагався поєднати християнський світогляд із завданнями плекання мілітарного, героїчного, рішучого українця, який, обороняючи свої інтереси, може вдатися й до дій, що видаються несумісними з релігійною мораллю. Але важке українське сьогодення й надалі актуалізує цю проблему.

Ключові слова: Д. Бучинський, українці в Іспанії, культурологічні дослідження, християнський консерватизм, український націоналізм.

Дослідження кінця ХХ — початку ХХІ ст. продемонстрували, що українська еміграція та діаспора спромоглася у важких умовах створити яскравий, різнобарвний, культурний простір, що був альтернативою сумної, сірої реальності советської колонії «УСРСР», у якій українська культура була перетворена на ерзац, додаток до панівної російської. Найбільш вражаючим у доробку митців та вчених діас-

пори є чіткий україноцентризм, етнополітичний патріотизм. На жаль, великий потенціал цього світогляду не використаний у сучасній Україні й дотепер. Утім, незважаючи на значний доробок уже кількох поколінь діаспорознавців, не всі постаті творців української діаспорної культури рівномірно осягнуті.

Метою нашої статті є дослідження внеску в українську культурологію представника третьої (післявоєнної) хвилі української еміграції, тривалий час мешканця Іспанії Дмитра Григоровича Бучинського (1913–1963). На сучасному етапі, в умовах кількісного та якісного зростання української спільноти в Іспанії, нещодавно відбулося належне вшанування Д. Бучинського як своєрідного деміурга-засновника для місцевих українців [21]. Проте історіографічний доробок щодо його біографії лишається вузьким. У кількох енциклопедичних статтях перелічено основні факти його життєвого шляху та найважливіші праці [16; 23]. Жодної комплексної наукової статті про цього діяча нам виявити не вдалося. Єдиним аспектом, який вивчений на належному рівні, є тема «Д. Бучинський як шевченкознавець», точніше — дослідник релігійного світогляду Тараса Шевченка [19; 20; 26; 27]. Відповідна монографія вченого вже неодноразово перевидавалася в Україні в екстрактах та повністю [11; 12; 13].

Задля повноцінного наукового аналізу та реконструкції біографії Д. Бучинського ми суттєво розширили джерельну базу. Основною групою джерел є наративні: праці Д. Бучинського, некрологи про нього, матеріали преси, зокрема газети «Свобода» (США).

Методологічна основа статті ґрунтується на комплексі фундаментальних загальнонаукових принципів — історизму, об'єктивності, науковості, — використання яких доповнене низкою спеціально-історичних методів, зокрема: конкретно-пошукового, когнітивного, просопографічного, проблемно-хронологічного, історико-аналітичного, історико-статистичного, історико-системного, структурно-функціонального, порівняльного, описового.

Д. Бучинський народився в нинішньому Буцацькому районі Тернопільської області в селянській родині. Закінчив Чортківську гімназію у 1933 р., студіював філософію в Люблінському католицькому університеті в 1935–1939 рр. та короткий час теологію в єзуїтській школі у Дубно [25]. Брав участь у кооперативному русі. Період Другої світової війни наразі залишається білою плямою в біографії діяча.

У 1945–1948 рр. Д. Бучинський скінчив філософський курс в Українському вільному університеті (Мюнхен). Ступінь доктора філософії одержав за працю «Філософічна думка Т. Шевченка». Науковим керівником роботи був професор І. Мірчук [33, с. 359]. У 1949 р. розпочався найбільш плідний період життя вченого — іспанський. До за-

вершення Другої світової війни в Іспанії не існувало української спільноти, там узагалі мало знали про Україну та українців. До формування української громади долучилися студенти та священники. Певний розголос мали богослужіння, проведені отцем Миколою Когутом [28].

Д. Бучинський оселився в Мадриді, де працював бібліотекарем, редактором українського відділу «Радіо Насьональ». Для радіопередач він написав 1569 текстів та 1320 коментарів. Працював у Центрі орієнтальних студій. Був одним із чільних авторів видання «Oriente Europeo». Завдяки налагодженню співпраці з його видавцем — ученим, священником Сантьяго Мурілло, часопис присвячував багато уваги українському питанню. Д. Бучинський був членом-кореспондентом УВАН, звичайним членом НТШ, брав участь у конференціях товариства в Торонто та Римі [17, с. 93].

На початок 1950-х років, зокрема через діяльність Д. Бучинського, українська громада в Іспанії вже мала певні досягнення: радіопередачі, видання 13 номерів бюлетеню «Листи з Іспанії», проведення низки просвітницьких заходів, налагодження контактів з іншими українськими еміграційними центрами та з іспанською інтелігенцією, деякі представники якої зайняли прихильну позицію до України. Наприклад, Володимир Дорошенко у своєму фундаментальному виданні творів Т. Шевченка дякував Д. Бучинському серед осіб, «які охоче йшли мені назустріч» [22, с. 362].

Родина (дружина, син та донька) були помічниками Д. Бучинського не лише в побуті, а й у роботі. Наприклад, на сторінках часопису «Київ» було опубліковано твір іспанського письменника українською мовою в перекладі його дружини, Івонни Бучинської, та з коментарем Д. Бучинського [29].

У 1954 р. Д. Бучинський уперше висвітлив історію та сучасний стан українців в Іспанії. Незважаючи на значні труднощі, він з оптимізмом окреслював життя громади: «Живемо всі у братній згоді, намагаємося всі наші сили спрямовувати на спільну працю, та перебуваючи в духовій єдності з нашою еміграцією в цілому світі. Бувають і між нами маленькі розходження думок, але це буває на тлі чужих інтриг або на тлі не-підпорядкованих громаді виступів одиниць. Під оглядом матеріальним наша громада найбідніша, але під оглядом моральним, як цілість, вона на всіх робить гарне враження. Часом відчуваємо цю моральну силу ми самі» [5, с. 257].

Усі сучасники визнавали основною заслугою Д. Бучинського те, що за недовге життя він встиг встановити дуже розгалужені контакти в науковому та громадському середовищах. Ознайомленню іспанців з українською культурою сприяли чотири виставки, що їх організував він у Мадриді, де експонувалися українські книжки,

преса та марки [30, с. 61]. Зокрема, тематична виставка 1957 р. у Національній бібліотеці була присвячена українським жінкам та дитині. Важливе значення для репрезентації української культури мали видані каталоги виставок за редакцією Д. Бучинського [31].

Твір Д. Бучинського про християнський світогляд Т. Шевченка високо оцінював патріарх Йосип Сліпий [24, с. 54]. Це зумовило якісний стрибок у кар'єрі діяча: 1963 р. його запросили викладати на філософічно-гуманістичний факультет Українського католицького університету св. Климента Папи у Римі на посаду професора романістики. Але 4 листопада 1963 р. життя Д. Бучинського раптово обірвалося. На смерть іспанського українця відгукнулося з жалем багато видань. Попри схвальну і часто захоплену характеристику діяча, лише один автор вдався до концептуальної короткої оцінки: «Д. Бучинський був націоналістом, твердо стояв на становищі ідеї визвольної боротьби українського поневоленого народу, за його звільнення з під усякої окупації, за відновлення незалежної соборної Української Держави. Він був глибоко релігійною людиною, щиро виконував Христові заповіді, любив ближнього, а понад усе — свій народ і Україну» [25, с. 55].

Основним здобутком Д. Бучинського був його великий, навіть вражаючий, інтелектуальний доробок. У 1950-х — на початку 1960-х років він опублікував близько 1500 статей, 200 з яких — іспанською мовою. Географія періодичних видань, у яких з'являлися статті вченого, така простора, що по ній можна вивчати історію української діаспорної преси. Найбільше він співробітничав з американською (Канада, США), німецькою та британською українською пресою. Основною темою Д. Бучинського як літературознавця було дослідження світогляду Т. Шевченка. На думку М. Лупак, головна шевченкознавча монографія цього науковця «на тлі інших діаспорних студій відзначається систематичністю, аргументованістю, цілісним викладом [20, с. 33].

Символічним було його звернення до постаті української письменниці іспанського походження Наталени Королевої [8]. Окреме значення мають коментовані переклади на українську мову іспанських поетів, прозаїків та публіцистів, а також переклади з української мови (зокрема, староукраїнської, як-от «Слово про Ігорів похід») на іспанську. Звертався вчений і до історичної тематики, наприклад до таких специфічних тем, як історія філателії та колекціонування. Однією з перлин його творчості був великий нарис з історії української книги на тлі історії українського національного руху [9; 10]. Цей текст було видано й іспанською мовою та високо оцінено згодом видатним українським істориком Я. Ісаєвичем [32; 18, с. 28, 29]. Найзмістовнішою частиною нарису вважаємо огляд історії та тогочасного стану україн-

ського еміграційного книговидання. Автор підносить досягнення української еміграції, зокрема наголошуючи на тому, що, на відміну від УССР, де немає жодної видатної письменниці, на чужині українці мають таких талановитих жінок зо два десятки [10, с. 22].

Ще один зріз інтелектуального доробку — публіцистичні статті, які висвітлювали тогочасні події життя іспанської української громади та Іспанії загалом. Утім, і в цих статтях Д. Бучинський досить часто торкався перехресних тем.

Найціннішими для характеристики світогляду Д. Бучинського є статті, які так і можна назвати — світоглядні, тобто такі, що поєднували в собі елементи політологічного та культурологічного аналізу й відображали погляди автора на магістральні шляхи розвитку України. Ці статті мають найважливіше значення для реконструкції поглядів Д. Бучинського на особливості розвитку української культури та шляху України загалом.

В еміграційній та діаспорній думці другої половини ХХ ст. була поширена полеміка щодо приналежності України або до східної, або до західної цивілізацій і, як певний компроміс, тези про Україну як країну «між Сходом та Заходом». Вочевидь, більшість авторів схилилися до думки про окцидентальність України, Московію як ворожий до неї світ, від якого вона має дедалі більше дистанціюватися. До того ж більшість аналітиків були прибічниками ідеї про зумовленість появи більшовизму-комунізму в СРСР усією попередньою деспотичною та імперіалістичною історією Росії. В одній зі статей, з показовою назвою «Моторошний крематорій» (йшлося про єство Росії), Д. Бучинський висловив аналогічні ідеї, засуджуючи колоніальне становище українського народу в СРСР [3]. В іншій статті він спеціально присвятив увагу фальшуванню комуністичним режимом в СРСР Т. Шевченка, вихолощування з його творчості та біографії національного духу [14].

Проте в кількох статтях він закликав не ідеалізувати й Захід, що має власні проблеми, пов'язані з негативними процесами дегероїзації, матеріалізму, бездуховності (сучасна ситуація в країнах ЄС та США показує, що ці проблеми тільки поглибилися). У його працях непоодинокі випадки критичних «стріл» на адресу Заходу. Наприклад, одну з таких «стріл» він випустив у контексті розповіді про долю українського книговидання: «Ніхто нам нічим не допоміг, а навпаки, держави західної Європи підтримали московських імперіалістів і за це їх сьогодні Господь карає, поставивши їх перед небезпекою московського комунізму» [9, с. 38]. Д. Бучинський запевняв, що Україна ніколи не сприймала західноєвропейські ідеї примітивно, просто запозичуючи, а творчо переробляла їх на власному ґрунті. І в середині

XX ст., на його думку, українці зберегли більший дух боротьби та героїки, передусім втілений в УПА [2].

В умовах середини 1950-х років, коли в українських політичних колах ще існували сподівання на визволення України за допомогою Заходу, Д. Бучинський закликав покладатися на власні сили, зокрема, в галузі культури прагнути до створення високих зразків, плекання власних видатних поетів та письменників: «Нас не цікавить універсальний геній, бо не віримо в людську універсальність. Нас цікавить наш геній, наш добрий дух, який надихнув би нас нашими рідними, конструктивними, традиційними ідеями, що не були б противні Богові, що були б у згоді із вселюдськими ідеалами добра, краси і правди; щоб ми, а не хтось інший, були світлим прикладом „во язиціх”» [6, с. 12]. Цей заклик надзвичайно актуальний у наш час, коли панують тенденції лівого космополітизму і є загроза не лише русифікації, а й нівеляції української духовності та світогляду.

Згадка про те, що національні ідеали не можуть суперечити Божественним ідеалам, не є фігурою мови або просто епізодом у світогляді Д. Бучинського. Ця ідея, що так яскраво відбилася в діяльності ще Кирило-Методіївського братства, була провідною в його творчості. Він неодноразово наголошував у найвідомішій своїй книзі та інших статтях на широкому релігійному, християнському світогляді Т. Шевченка. Д. Бучинський різко заперечував тезу про буцімто антикатолицький світогляд Кобзаря [15].

У системі світоглядних цінностей Д. Бучинського ідея українського месіанства, зумовленого провіденціалізмом, посідала провідне місце: «Своїм невірним плачем, своїми муками на власній землі український народ заслужив собі перед Богом великого достоїнства вільної людини... . Ми з раба стали вільною людиною не через сліпий випадок фізичної натури, а через велику ласку Божу. Це дійсно Боже Провидіння штовхнуло нас на шлях героїв, і ми здобулись на колосальний чин, виповідаючи послух усім нашим ворогам» [2].

Д. Бучинський присвятив окрему статтю проблемі співвідношення патріотизму та релігійності. Він критикував тих представників української культури в еміграції, хто, відійшовши від ідей Т. Шевченка, піддався невинуватому страху, що «літературний, мистецький, науковий твір, в якому згадати Боже ім'я, тратить свою літературно-мистецьку чи наукову вартість, що це Боже ім'я зводить його до звичайного казання, негідного ні автора ні читача» [1, шп. 21]. Виховання християнина, а одночасно ревного оборонця рідної землі, він вважав обов'язком інтелігенції, бо, на його переконання, «найбільший патріотизм, без глибокої віри в Боже справедливість, в Його допомогу, без віри у святість і правість своїх чинів, — це патріотизм на

глиняних ногах, який повалить найслабший ворожий вітер. Нашій Землі і народові паралітиків не треба, не треба нам недовірків, проти яких боровся Шевченко, бо безвірники в Бога, силою свого безвір'я, не можуть бути неустрашимими хрестоносцями, яких славна Україна й сьогодні жажде» [1, шп. 21–22].

Закликаючи українців і надалі плекати видатне значення книжної культури, читання та писемності, Д. Бучинський теж апелював до Бога: «Єдина можливість приготувляти духовну страву для України й для себе — це використовувати можливості свободи слова у вільному світі. Треба дякувати Богові, що ми спромоглися частину наших духовних скарбів урятувати з московської пащі й тепер можемо їх перевидавати, треба дякувати Богові, що кілька десятків наших майстрів слова виминули фізичного знищення, і треба вкінці дякувати Йому, що не всі ми піддалися спокусам матеріалізму, що є між нами добродії, що дбають про українську книжку. <...> ...Подумаймо й глибоко застановімся над словами св. Письма: „Що тобі з того, коли здобудеш всі скарби світу, а душу свою занапастиш?”» [7, с. 4].

В іншій статті, посилаючись на історичний досвід, у стилі донцовського «Духу нашої давнини» Д. Бучинський наголошував: «Бог і Батьківщина — це все, що може бути найцінніше для людини, родини й народу. <...> Епоха карликів ніколи не може породити героїв-богачирів і, коли тільки в нас слабла віра, тоді саме ми починали затрачувати посмак державного життя й не були здібні на жертви. <...> Сьогоднішня наша боротьба — це боротьба за християнську віру й самостійну державу» [4].

Отже, за світоглядом та діяльністю Д. Бучинський належав до націоналістичної, християнсько-консервативної течії української думки та громадського життя, що домінувала в українській еміграції третьої хвилі в другій половині ХХ ст. Як у діяльності кожної творчої особистості, у житті Д. Бучинського можна зауважити різноманітні впливи. Проте вважаємо його головним досягненням те, що в когорті численних талановитих та яскравих постатей української еміграції він спромігся стати самобутнім, оригінальним автором, що відображено в його текстах. Це передусім було зумовлено тим іспанським культурним ґрунтом, на якому тривала значна частина його життя. Більшість думок Д. Бучинського щодо розвитку української культури й нині напрочуд актуальні. Учений намагався поєднати християнський світогляд із завданнями плекання мілітарного, героїчного, рішучого українця, який, в обороні своїх інтересів, спроможний і до дій, що можуть видатися несумісними з релігійною мораллю. Але важке українське сьогодні й надалі актуалізує цю проблему. Завданням подальших біографічних пошуків щодо постаті Д. Бучин-

ського має стати віднаходження епістолярію та інших его-документів, що суттєво збагатять наші уявлення про специфіку його поглядів. З другого боку, цінні факти можуть містити й нововиявлені актові джерела, що, зокрема, дадуть змогу доповнити дані про обставини життя діяча в період Другої світової війни, перші роки еміграції періоду Ді-Пі. Усі обставини, відображені в цих джерелах, впливали на формування ідей Д. Бучинського — одного з провідних українських європейців другої половини ХХ ст.

1. Бучинський Д. Мудрість і держава / Дмитро Бучинський // Наша культура. – 1952. – Число 6. – Шп. 21–23.
2. Бучинський Д. Ювілей героїчного підпілля / Дмитро Бучинський // Український самостійник. – 1952. – 13 липня. – С. 3.
3. Бучинський Д. «Моторошний крематорій» / Дмитро Бучинський // Свобода. – 1953. – 16 вересня. – С. 2, 3.
4. Бучинський Д. Коли віра й держава в небезпеці... / Дмитро Бучинський // Шлях перемоги. – 1955. – 2 жовтня. – С. 3.
5. Бучинський Д. Українці в Іспанії / Дмитро Бучинський // Українці у Вільному Світі : ювілейна книга Українського народного союзу з нагоди 60-річчя : 1894-1954 / ред.: Л. Мишуга, А. Драган. – Джерзі Сіті, 1954. – С. 254–262.
6. Бучинський Д. У мандрах по рідній Трої (Передмова) / Дмитро Бучинський // Енеїда модерна / Леонід Полтава. – Лондон, 1955. – С. 7–20.
7. Бучинський Д. «Хто книги читає, той говорить з Богом» / Дмитро Бучинський // Шлях перемоги. – 1955. – 18 вересня. – С. 3, 4.
8. Бучинський Д. Заслуги Наталени Королевої / Дмитро Бучинський // Наше життя. – 1958. – Число 11. – С. 3.
9. Бучинський Д. Доля української книжки / Дмитро Бучинський // Авангард. – 1962. – Число 1. – С. 26–38.
10. Бучинський Д. Доля української книжки (закінчення) / Дмитро Бучинський // Авангард. – 1962. – Число 2. – С. 9–24.
11. Бучинський Д. Християнсько-філософська думка Тараса Шевченка / Дмитро Бучинський. – Мадрид ; Лондон, 1962. – 256 с.
12. Бучинський Д. Християнсько-філософська думка Тараса Шевченка / Дмитро Бучинський // Хроніка-2000 : український культурологічний альманах. – Київ, 2000. – Вип. 39–40 : Україна: філософський спадок століть. Т. 2. – С. 551–562.
13. Бучинський Д. Християнсько-філософська думка Тараса Г. Шевченка / Дмитро Бучинський // Українська філософська діаспоріана : антологія / укладач А. Бурий ; передмова М. Кашуби. – Дрогобич, 2017. – С. 372–379.
14. Бучинський Д. Вкладання Шевченка в імперіялістичні рамки / Дмитро Бучинський // Українські вісті. – 1963. – 17 березня. – С. 1.
15. Бучинський Д. Справжній Шевченко / Дмитро Бучинський // Українські християнські вісті. – 1963. – № 1. – С. 9–10.
16. Доценко Р. Бучинський Дмитро Григорович / Р. Доценко // Енциклопедія сучасної України. Т. 3 : Біо–Бя. – Київ, 2004. – С. 675–676.
17. Жуковський А. Нарис історії Наукового товариства ім. Шевченка в Європі / А. Жуковський. – Львів ; Париж, 2000. – 139 с.

18. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. – Львів, 2002. – 520 с.
19. Кравець Я. Іспанське прочитання Тараса Шевченка (до 150-х роковин смерті поета) / Ярема Кравець // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови: зб. наук. пр. – Львів, 2012. – Вип. 19. – С. 294–305.
20. Лупак М. І. Шевченкознавство української діаспори (1945–1991): христологічний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 «Українська література» / М. І. Лупак ; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич ; Львів, 2019. – 227 с.
21. Любченко К. Українська Іспанія в постатях: Дмитро Бучинський / Квітка Любченко // Стожари : інформ. портал українців світу. – 27.04.2018. – Режим доступу: <https://archive.svitua.org/istoriya/vydatni-ukraintsi/item/7273-ukrainska-ispaniia-v-postatiakh-dmytro-buchynskiy.html>. – Назва з екрана.
22. Повне зібрання творів Т. Шевченка. Т. XIV : Показчик видань Шевченкових творів : першодруки й окремі видання та спис літератури про них / зібрав і впорядкував Володимир Дорошенко. – Чикаго, 1961. – 505 с.
23. Романюк Т. Бучинський Дмитро / Т. Романюк // Наукове товариство імені Шевченка : енциклопедія. Т. 2 : Бібл–Вес / відп. ред. О. Купчинський. – Київ ; Львів ; Тернопіль, 2014. – С. 448–449.
24. Рудницький Л. Іван Франко й Андрей Шептицький: до історії взаємознання двох велетнів духа / Л. Рудницький // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). Т. 1. – Львів, 2008. – С. 54–66.
25. Савчук П. Пам'яті д-ра Дмитра Бучинського / Павло Савчук // Фенікс. – 1964. – Зош. 12. – С. 54–55.
26. Сенета М. Христологічний досвід прочитань шевченкознавчих праць Дмитра Бучинського та Івана Огієнка / Марія Сенета // Вісник Львівського університету. Серія філологічна: зб. наук. пр. – Львів, 2018. – Вип. 67, Ч. 1. – С. 118–130.
27. Степовик Д. Християнство Тараса Шевченка / Дмитро Степовик. – Жовква : Місіонер, 2014. – 392 с.
28. Українці в Іспанії // Українська думка. – 1947. – 5 липня. – С. 5.
29. Фрагосо дель Торо Х. Зустріч з хресною мамою / Хесус Фрагосо дель Торо ; авторизов. пер. Іванни Бучинської // Київ. – 1951. – № 6. – С. 271–274.
30. Яримович В. Нарис історії української студентської громади та українських поселень в Іспанії (1946–1996) / В. Яримович, О Білик, М. Волинський. – Філадельфія ; Мадрид, 1997. – 196 с.
31. Buchynskyy D. Bibliografía Ucrainiana : 1945–1961 / Dmytro Buchynskyy ; Ministerio de Educación Nacional, Dirección General de Archivos y Bibliotecas. – Madrid, 1962. – 311 p.
32. Buchynskyy D. Pasado y presente del libro ucraniano : Estudio bibliográfico-histórico / D. Buchynskyy. – Toronto ; Madrid, 1962. – 59 p.
33. Universitas Libera Ucrainensis: 1921–2011 / упоряд. Уна Пацке, Микола Шафовал, Роман Яремко. – Мюнхен : Український Вільний Університет, 2011. – 828 с.

REFERENCES

1. Buchynskiy, D. (1952). Mudrist i derzhava [Wisdom and state]. *Nasha kultura*, 6, 21-23. [In Ukrainian].
2. Buchynskiy, D. (1952, July 13). Yuvilei heroichnogo pidpillia [Anniversary of the heroic underground]. *Ukrainskyi samostiinyk*, p. 3. [In Ukrainian].
3. Buchynskiy, D. (1953). "Motoroshnyi krematorii" ["Terrible crematorium"]. *Svoboda*, pp. 2, 3. [In Ukrainian].
4. Buchynskiy, D. (1955, October 2). Koly vira y derzhava v nebezpetsi... [When faith and the state are in danger...]. *Shliakh peremohy*, p. 3. [In Ukrainian].
5. Buchynskiy, D. (1954). Ukraintsi v Espanii [Ukrainians in Spain]. In L. Myshuha, A. Drahan (Eds.). *Ukraintsi u Vilnomu Sviti* [Ukrainians in the free world] (pp. 254-262). Jersey City, NJ. [In Ukrainian].
6. Buchynskiy, D. (1955). U mandrakh po ridnii Troi (Peredmova) [In travels on native Troy (Foreword)]. In L. Poltava. *Eneida moderna* [The modern Aeneid] (pp. 7-20). London, UK. [In Ukrainian].
7. Buchynskiy, D. (1955, September 18). "Khto knyhy chytaie, toi hovoryt z Bohom" ["Who reads books he speaks to God"]. *Shliakh peremohy*, p. 3, 4. [In Ukrainian].
8. Buchynskiy, D. (1958). Zasluhy Nataleny Korolevoi [Natalena Koroleva's merits]. *Nashe zhyttia*, 11, 3. [In Ukrainian].
9. Buchynskiy, D. (1962). Dolya ukrayinskoyi knyzhky [The fate of the Ukrainian book]. *Avanhard*, 1, 26-38. [In Ukrainian].
10. Buchynskiy, D. (1962). Dolia ukrainskoi knyzhky (zakinchennia) [The fate of the Ukrainian book (ending)]. *Avanhard*, 2, 9-24. [In Ukrainian].
11. Buchynskiy, D. (1962). *Khrystyiansko-filosofska dumka Tarasa Shevchenka* [Taras Shevchenko's christian-philosophical thought]. Madrid, Spain; London, UK. [In Ukrainian].
12. Buchynskiy, D. (2000). Khrystyiansko-filosofska dumka Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko's christian-philosophical thought]. *Khronika-2000*, 39-40(2), 551-562. [In Ukrainian].
13. Buchynskiy, D. (2017). Khrystyiansko-filosofska dumka Tarasa H. Shevchenka [Taras G. Shevchenko's christian-philosophical thought]. In A. Buryi (Comp.) *Ukrainska filofska diasporiana : Antolohiia* [Ukrainian philosophical diasporiana: Anthology]. Drohobych, Ukraine. (pp. 372-379). [In Ukrainian].
14. Buchynskiy, D. (1963, March 17). Vkladannia Shevchenka v imperiialistychni ramky [Putting Shevchenko in the imperialist framework]. *Ukrainski Visti*, p. 1. [In Ukrainian].
15. Buchynskiy, D. (1963). Spravzhnii Shevchenko [The real Shevchenko]. *Ukrainski Khrystyianski Visti*, 1, 9-10. [In Ukrainian].
16. Dotsenko, R. (2004). Buchynskiy Dmytro Hryhorovych [Buchynsky Dmytro Grygorovych]. In *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of modern Ukraine] (Vol. 3, pp. 675-676). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
17. Zhukovskiy, A. (2000). *Narys istorii Naukovoho tovarystva im. Shevchenka v Yevropi* [Essay on the history of the Shevchenko Scientific Society in Europe]. Lviv, Ukraine; Paris, France. [In Ukrainian].
18. Isaievych, Ya. (2002). *Ukrainske knyhovydannia: vytoky, rozvytok, problemy* [Ukrainian book publishing: origins, development, problems]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

19. Kravets, Ya. (2012). Ispanske prochyttannia Tarasa Shevchenka (do 150-kh rokovyn smerti poeta) [The Spanish reception of Taras Shevchenko (to the 150th death anniversary)]. *Visnyk of the Lviv University. Series Foreign Languages, 19*, 294-305. [In Ukrainian].
20. Lupak, M. I. (2019). *Shevchenkoznavstvo ukraïnskoi diaspory (1945-1991): khrystolohichnyi aspekt* [Shevchenko studies of the Ukrainian diaspora (1945-1991): Christological aspect]. (PhD dissertation). Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University; Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
21. Liubchenko, K. (2018, April 27). Ukrainska Ispaniia v postatiakh: Dmytro Buchynskiy [Ukrainian Spain in figures: Dmytro Buchynskiy]. In *Stozhary*. Retrieved from <https://archive.svitua.org/istoriya/vydatni-ukraïntsi/item/7273-ukraïnska-ispantiia-v-postatiakh-dmytro-buchynskiy.html> [In Ukrainian].
22. Doroshenko, V. (Comp.). (1961). *Povne zibrannia tvoriv T. Shevchenka. T. 14: Pokazhchyk vydan Shevchenkovykh tvoriv* [Complete collection of works by Taras Shevchenko. Vol. 14: Index of publications of Shevchenko's works]. Chicago, IL. [In Ukrainian].
23. Romaniuk, T. (2014). Buchynskiy Dmytro [Buchynskiy Dmytro]. In O. Kupchynskiy (Ed.). *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka. Entsyklopediia* [Shevchenko Scientific Society. Encyclopedia] (Vol. 2, pp. 448-449). Kyiv; Lviv; Ternopil, Ukraine. [In Ukrainian].
24. Rudnytskyi, L. (2008). Ivan Franko y Andrei Sheptytskyi: do istorii vzaïemopoznannia dvokh veletniv dukha [Ivan Franko and Andrei Sheptytsky: to the history of mutual knowledge of two giants of the spirit]. In *Ivan Franko: dukh, nauka, dumka, volia* [Ivan Franko: spirit, science, thought, will] (Vol. 1, pp. 54-66). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
25. Savchuk, P. (1964). Pamiati d-ra Dmytra Buchynskoho. *Feniks, 12*, 54-55. [In Ukrainian].
26. Seneta, M. (2018). Khrystolohichnyi dosvid prochyttan shevchenkoznavchykh prats Dmytra Buchynskoho ta Ivana Ohienka [Christological experience of reading D. Buchynskiy's and I. Ohienko's works in Shevchenko studies]. *Visnyk of the Lviv University. Series Philology, 67*(1), 118-130. [In Ukrainian].
27. Stepovyk, D. (2014). *Khrystyianstvo Tarasa Shevchenka* [Christianity of Taras Shevchenko]. Zhovkva, Ukraine: Misioner. [In Ukrainian].
28. Ukraïntsi v Espanii. (1947, July 5). *Ukrainska Dumka*, p. 5. [In Ukrainian].
29. Frago del Toro, J. (1951). Zustrich z khresnoi u mamoiu [Meeting with the godmother] (Ivanna Buchynska, Trans.). *Kyiv, 6*, 271-274. [In Ukrainian].
30. Yarymowych, V., Bilyk, O., & Volynskiy, M. (1997). *Narys istorii ukraïnskoi studentskoi hromady ta ukraïnskykh poselen v Espanii (1946-1996)* [Essay on the history of the Ukrainian Student Community and Ukrainian settlements in Spain (1946-1996)]. Philadelphia, PA; Madrid, Spain. [In Ukrainian].
31. Buchynskiy, D. (1962). *Bibliografia Ucrainiana: 1945-1961*. Madrid, Spain. [In Spanish].
32. Buchynskiy, D. (1962). *Pasado y presente del libro ucraniano: Estudio bibliografico-historico*. Toronto, Canada; Madrid, Spain. [In Spanish].
33. Patzke, U., Szafowal, M., & Yaremko, R. (Comps.). (2011). *Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011*. Munich, Germany. [In Ukrainian, in German].

Стаття надійшла 20.07.2020 р.

Oleksandr MUZYCHKO, Doctor of Historical Sciences, Associate Professor, History of Ukraine Department, Odessa I. I. Mechnikov National University (Odessa, Ukraine).

Ukrainian culture in Dmytro Buchynsky's creative work.

The article is devoted to the study of the life path and contribution to the Ukrainian cultural studies of the representative of the third (post-war) wave of Ukrainian emigration in Spain, Dmytro Buchynsky (1913-1963). D. Buchynsky's main achievement was his great, even impressive, intellectual work. In the 1950s and early 1960s, he published about 1,500 articles, 200 of which were in Spanish. The geography of periodicals in which the scientist's articles appeared is so extensive that it is possible to study the history of the Ukrainian diaspora press. The leading theme of D. Buchynsky's works was his main branch: literary studies. All contemporaries recognized the main merits of D. Buchynsky that during his short life he managed to establish very extensive contacts in the scientific and social circles. Four exhibitions organized by D. Buchynsky in Madrid, where Ukrainian books, press and stamps were exhibited, contributed to the acquaintance of Spaniards with Ukrainian culture. It is concluded that D. Buchynsky belonged to the nationalist, Christian-conservative trend of Ukrainian thought and social life, which dominated in the second half of the twentieth century. in the Ukrainian emigration. His main achievement was that in the cohort of numerous talented and outstanding figures of the Ukrainian emigration, he turned into a distinctive, original thinker. This was primarily due to the Spanish cultural soil, on which a significant part of his life took place. The scientist tried to combine the Christian worldview with the tasks of educating a militaristic, heroic, resolute Ukrainian, who, in order to protect his interests, can resort to actions that may be incompatible with religious morality. The complex current Ukrainian realities actualizes this problem.

Key words: D. Buchynsky, Ukrainians in Spain, cultural studies, Christian conservatism, Ukrainian nationalism.